

MAA- JA METSÄTALOUS MINISTERIÖ
Luonnonvaraosasto
Neuvotteleva virkamies Anne Vehviläinen

MUISTIO
9.6.2020

E 36/2020 vp

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 10.06.2020

Asia: Valtioneuvoston selvitys: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma (E 36/2020 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle perustuslain 97§:n mukaisesti selvityksen komission tiedonannosta uudesta kiertotalouden toimintasuunnitelmasta. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa asiassa lausuntonaan seuraavaa.

Maa ja metsätalousministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan ja korostaa seuraavia näkökohtia:

Uusiutuvia luonnonvaroja koskevien politiikkojen ja kiertotalouden koherenssi

Euroopan komissio antoi 11.3.2020 tiedonannon EU:n uudesta kiertotalouden toimintasuunnitelmasta Puhtaamman ja kilpailukykyisemmän Euroopan puolesta (COM(2020) 98 final). Samanaikaisesti komissio julkaisi 10.3.2020 tiedonannon Euroopan uudesta teollisuusstrategiasta (COM(2020) 102 final), jolla on monia yhtymäkohtia kiertotalouden toimintasuunnitelmaan. Maa ja metsätalousministeriö korostaa myös, että Komissio antoi 11.10.2018 tiedonannon EU:n biotalousstrategian päivityksestä, **Kestävä biotalous Euroopalle: talouden, yhteiskunnan ja ympäristön välisen yhteyden lujittaminen, COM (2018) 673 final** ja huomioi, että nämä kaikki kolme tiedonantoa tukevat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (COM(2019) 640 final) tavoitetta Euroopasta, jossa resurssitehokas ja kilpailukykyinen talous toimii ilmastoneutraalisti vuoteen 2050 mennessä ja jossa huomioidaan luonnonvarojen kestävyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että kiertotalouden toimintasuunnitelman, teollisuusstrategian ja biotalousstrategian välisiä synergioita tulisi edelleen vahvistaa ja hyödyntää kestävä biotalouden ratkaisuja siirtymässä kohti ilmastoneutraalia taloutta. Raaka-aineiden saatavuus on Euroopalle strateginen turvallisuuskysymys. Biotalousstrategiassa, kriittisten raaka-aineiden talteenotolla, uudelleenkäytöllä ja kierrätyksellä on keskeinen rooli raaka-ainehuollossa. On tärkeää pyrkiä eroon fossiilisten luonnonvarojen aiheuttamista päästöistä ilmastoneutraalisuustavoitetta tukien. Lisäksi on varmistettava, että kierrätysmateriaalien käytön lisääminen on kokonaisuutena ympäristöllisesti kestävä eikä johda ympäristön kannalta epäedullisiin raaka-ainevirtoihin esimerkiksi pitkien kuljetusmatkojen vuoksi. Lisäksi tulee huolehtia materiaalikiertojen turvallisuudesta ja vähentää haitallisten aineiden käyttämistä tai niiden päättymistä tahattomasti uusiin tuotteisiin, tuotteiden teknisiä ominaisuuksia heikentämättä.

Ministeriö pitää valtioneuvoston kannan mukaisesti hyvänä komission tavoitetta tukea kestävää ja kiertotalouteen perustuvaa biotaloutta toteuttamalla EU:n biotalousstrategiaa ja sen toimeenpanosuunnitelmaa. Näin biotalous ja uusiutuvista raaka-aineista kestävästi tuotetut ratkaisut auttavat osaltaan saavuttamaan kestävää kasvua koko Euroopan alueella.

Uusiutuvat materiaalit tuotteissa

Maa- ja metsätalousministeriö näkee hyvänä, että kiertotaloustiedonannossa tunnistetaan uusiutuvista materiaaleista valmistettujen tuotteiden ja materiaalien mahdollisuudet tarjota kestäviä ratkaisuja ja sekä tunnistetaan tarve tutkimus- ja kehittämispanostuksille.

Valtioneuvosto pitää hyvänä komission tavoitteita vähentää ylipakkaamista ja pakkausjätettä. On tärkeää myös vahvistaa pakkausten uudelleenkäytön ja kierrätyksen huomioon ottavaa tuotesuunnittelua kuitenkin heikentämättä tuote- ja elintarviketurvallisuutta ja muistaen pakkausten ja pakkausmateriaalien merkityksen esimerkiksi ruokahävikin vähentämisessä. Ministeriö näkee, että jatkossa on myös tarpeen tarkastella kuluttajien tietoisuuden lisäämistä pakkausten kestävyyydestä ja ympäristövaikutuksista.

Tekstiilit on nostettu yhdeksi keskeisistä arvoketjuista kiertotaloustiedonannossa. Valtioneuvosto kannattaa kokonaisvaltaisen EU:n tekstiilistrategian valmistelua, jolla tavoitellaan muutosta koko tekstiilialan arvoketjuun. On tärkeää vahvistaa ekosuunnittelua tekstiilialalla, tukea ympäristöystävällisten biopohjaisten ja kierrätyskuitujen valmistamista sekä niihin liittyvien innovaatioiden kehittämistä ja markkinoiden vahvistamista. Ministeriö näkee, että nämä tarjoavat mahdollisuuksia Suomelle. Samalla on mahdollisuus korvata esimerkiksi runsaasti vettä ja kemikaaleja kuluttavaa puuvillan tuotantoa ja saada näin myös uutta viljelyalaa esimerkiksi ruokaturvan kannalta arvokkaalle kasvinviljelylle.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio käynnistää kokonaisvaltaisen kestävää rakennettua ympäristöä koskevan strategian, joka kannustaa energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen ja ilmastokestävyYTEEN sekä laajemmin rakennusten koko elinkaaren tarkasteluun. Valtioneuvosto pitää tärkeänä panostaa myös rakentamiseen liittyvien uusiutuvien materiaalien kehittämiseen ja käyttöönottoon. Esimerkiksi puurakentamisella voidaan vähentää painetta uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöön ja lisätä hiilen pitkäaikaista varastointia.

Vesi ja elintarvikkeet

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio on valmistellut Pelloilta pöytään -strategian, (COM(2020) 381 final 20.5.2020), joka kattaa koko ruokajärjestelmän. On tärkeää, että edistetään kestävää ja resurssitehokasta ruoantuotantoa ja -kulutusta sekä samalla huomioidaan ruokajärjestelmän talous-, ympäristö-, terveys- ja ilmastovaikutukset ruokahävikin vähentämistoimia ja huoltovarmuutta unohtamatta. Strategiasta valmistellaan erillinen e-kirje.

Valtioneuvosto näkee hyödyllisenä, että tiedonannossa tunnistetaan tarve lisätä veden uudelleenkäyttöä ja parantaa vesitehokkuutta esimerkiksi teollisuudessa ja EU-tasolla

myös maataloudessa ottaen huomioon kansallinen konteksti. Ministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että veden keskeinen merkitys kiertotaloudessa ei tule kovin selkeästi ilmi tiedonannossa.

Maa- ja metsätalousministeriö näkee, että vedenkierrätykseen, säästöön ja veden mukana kulkevien aineiden ja energian talteenottoon liittyy mahdollisuuksia suomalaiseen vesiosaamiseen perustuvalla liiketoiminnalla. Kuluneena keväänä tehdyt EU-tason aloitteet sisältävät myös kannatettavia tavoitteita esimerkiksi veteen liittyen, mutta parannettavaa on niiden yhteensovittamisessa, synergoiden, ristiriitojen tunnistamisessa ja päällekkäisyyksien ehkäisemisessä. Erityisesti määrälliset tavoitteet ovat haastavia, koska maat ovat varsin eri tilanteessa olosuhteiden, käytäntöjen ja jo tehtyjen toimenpiteiden suhteen.

Tiedonanto sisältää listauksen 35 lainsäädäntöaloitteesta tai muusta toimenpide-ehdotuksesta, jotka komissio aikoo valmistella. Suomen kannat näihin yksittäisiin aloitteisiin muodostetaan siinä vaiheessa, kun komissio on antanut niistä esityksensä ja vaikutusarvioita on saatavilla. Kokonaisuus on kunnianhimoinen ja linkittyy useisiin muihin politiikkoihin. Tässä lausunnossa on kokonaisuuden laajuus huomioon ottaen edellä nostettu esiin vain se osa sisällöstä, johon ministeriö haluaa tässä yhteydessä kiinnittää huomiota.